

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пяп02-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша – японська
Шатило Юлії Володимирівни

Науковий керівник:
кандидат наук, Вознюк Ганна Анатоліївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Особливості військової терміносистеми.....	5
1.1. Історичне становлення японської військової термінології.....	6
1.1.1. Воїн.....	6
1.1.2. Зброя.....	9
Висновки до 1 розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. Роль запозичень з інших мов у формуванні японської військової термінології та її переклад.....	20
2.1. Запозичення з китайської мови.....	21
2.2. Запозичення з англійської мови.....	22
2.3. Зміна термінів після утворення сил самооборони (після 1950 року).....	23
2.4. Переклад японської військової термінології на українську.....	23
Висновки до 2 розділу.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
АНОТАЦІЯ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

За рік війни ми як ніколи зрозуміли важливість слів. В часи коли ворог атакує не тільки фізично, а й з інформаційного фронту, правильність підібраних слів й точність перекладу грають неабияку роль у сприйнятті ситуації. У зв'язку зі стрімким розвитком військової науки і особливо військової техніки з'являється все більше нових термінів і термінологічних словосполучень. Термінологія стає найбільш динамічним елементом військової лексики, що іноді призводить до проблем на перекладацькому фронті. Практично в усіх країнах для локалізації військової термінології створено спеціальні термінологічні комісії, видано спеціальні термінологічні довідники, словники та тезауруси в галузі військових знань.

Однак, незважаючи на це, військові терміни зберігають свою національну специфіку, не кажучи вже про те, що обсяг понять у різних мовах відрізняється. Все це робить проблему термінів і військової термінології найважливішою проблемою військового перекладу.

Таким чином, *актуальність* даної роботи зумовлена важливістю проблеми перекладу японської військової термінології, особливо під час воєнних дій на території України. Наразі, саме обізнаність у цій темі дозволить правильно описати ситуацію і добитися бажаної реакції від аудиторії.

Об'єктом дослідження є японська військова терміносистема.

Предметом дослідження є особливості японської військової термінології та способи її перекладу.

Метою дослідження є виявлення особливостей японської військової термінології, її творення та перекладу. Відповідно до цілей дослідження у роботі пропонується вирішити наступні *завдання*:

1. Розглянути японську військову термінологію у історичному аспекті.
2. Визначити роль запозичень з китайської та англійської мов.
3. Проаналізувати способи перекладу японської військової лексики та термінології.

На різних етапах роботи застосовувалися такі *методи дослідження*, як:

1. Компонентний аналіз, який використовувався для того, аби дослідити запозичені корені з китайської мови.

2. Порівняльно-історичний метод дослідження, що дозволив нам розглянути творення японської військової термінології.

3. Аналіз фактів матеріалу, що досліджується шляхом систематизації і лінгвістичного опису.

Робота складається зі *вступу*, *двох розділів*, *висновків*, *анотації японською мовою* і *списку використаних джерел*.

У *вступі* обґрунтовується актуальність теми, формується мета і завдання дослідження, виявляються методи дослідження.

У *першому розділі* розглядаються особливості військової терміносистеми, а також розглядається розвиток японської термінології у історичному аспекті. Подаються визначення, їх переклад, значення та історія творення.

У *другому розділі* розглядається роль запозичень з іноземних мов, а саме з китайської та англійської мов. Визначається їх вплив на формування японської військової термінології і вживаність. Також показані способи перекладу японської військової термінології на прикладі цитат та уривків зі статей тощо.

Наприкінці даються загальні *висновки*, отримані в результаті дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що уперше в україномовному просторі було розглянуто розвиток японської військової термінології в історичному аспекті, сформульовано її особливості та розглянуто труднощі перекладу.

Практичне значення одержаних результатів проявляється у створення основи для подальшого вивчення даної галузі у більш ширшому масштабі.

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Здавна історія людства супроводжувалася періодами збройних конфліктів, їх фіксували навіть за часів печерних людей. Спочатку це була примітивна боротьба за їжу або територію, з плином же часу конфлікти ставали все масштабнішими. Тільки за минуле століття світ сколихнуло більше двохсот війн, включаючи дві світові війни. За такої тенденції прискорився розвиток не тільки озброєння, а й військової термінології. Основними її характеристиками є компетентність та корпоративність.

Як відомо, термін - це слово або словосполучення, яке точно та в ідеалі однозначно визначає чітко окреслене спеціальне поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо, дає змогу визначити його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціалізованої галузі та призначене для задоволення специфічних потреб спілкування в певній професійній сфері. (Ільченко О. М., (2019); с.6)

Військова термінологія поповнюється не лише у період війн та конфліктів, але й також у періоди воєнних реформ и перетворювань. (Арламов О., 2020; с.36)

Ретроспектива розвитку військової терміносистеми визначається зовнішніми (політичними, інтернаціональними) та внутрішніми (національними, науковими) чинниками. Л. Туровська переконливо доводить, що «звернення до аналізу саме позамовних чинників свідчить, що формування військової термінології зумовлене кількома обставинами. Для їх з'ясування важливо визначити, які саме реалії об'єктивного світу та спеціальні знання про них у певні історичні періоди термінувалися; що являли собою ці реалії, які саме ознаки були покладені в основу їхнього найменування; хто і за яких соціальних обставин виступав термінотворцем». (Вовк М., (2016); с. 169-170)

Дослідниця визначає такі чинники розвитку військової терміносистеми:

1. Соціально-комунікативний (людський) чинник, який пов'язаний з тим, що термін є результатом закріплення певного поняття в слові, цей чинник зумовлює

термінологічну синонімію, яка є об'єктивною ознакою природно сформованих терміносистем.

2. Виробничо-технологічний фактор. Якщо військова термінологія на початку свого розвитку була відносно закритою системою з невеликою кількістю одиниць, то сучасна науково-технічна військова термінологія є відкритим системним утворенням, яке постійно поповнюється лексичними запозиченнями з термінологій суміжних або дотичних наукових дисциплін (наприклад, молекулярної фізики і термодинаміки, квантової фізики, хімії високомолекулярних сполук), технічних галузей (автоматизації та комп'ютеризації військової техніки) завдяки новим відкриттям, впровадженню досягнень науки.

3. Історико-політичний фактор. Аналіз часових періодів, коли військові використовували термінологію рідної мови, а коли - запозичену з інших мов. (Вовк М., (2016); с. 169-170)

1.1. Історичне становлення японської військової термінології

1.1.1 Воїн 武人 [bujin]

В Японії ще тисячу років тому зародилася культура військової справи. Від прадавніх самураїв до нинішніх солдат, японська армія зазнавала великих змін і не один раз країна ставала мілітаризованою. Тож спочатку розглянемо саме розвиток термінів, які позначали воїнів:

У періоди Кофун і Асука центром військової могутності були приватні армії (国造軍 куні но міяцуко гун) могутніх родин (国造 куні но міяцуко). Куні-но міяцуко, також читається як "кокудзо" або "куніцуко", були чиновниками в стародавній Японії часів двору Ямато. («自衛隊用語», 2023)

Куні-но міяцуко керували невеликими територіями (куні (国)), хоча розташування, назви та кордони провінцій залишаються незрозумілими. Куні-но міяцуко призначалися судом Ямато і залишалися під його юрисдикцією, але з часом ця посада стала спадковою. Куні-но міяцуко носили почесні імена кабане, надані

судом Ямато, зазвичай "кімі" (君) або "атае" (直). Престижних куні-но міяцуко називали "омі" (臣). («Kuni no miyatsuko»,2022)

Хейші. Під час періоду Нара була розроблена система Ріцурьо, і було створено масштабну військову силу, засновану на системі призову, яка проіснувала близько 100 років. З появою цієї системи, з'явилися і перші воїни, солдати, хейші. («自衛隊用語»,2023)

Самурай. Слово «самурай» (侍, さむらい) походить від японського слова «сабурай» (侍, さぶらひ, «слуга»), що є похідним від дієслова «сабурау» (侍ふ, さぶらう, «служити»). Один з перших записів про сабураїв міститься у «Збірнику пісень давнини і сьогодення» (901—914). У період Едо (1603—1867) з'являється перше законодавче визначення «самураїв». Під ними розуміли елітних слуг шьогуна, провінційних володарів і їхніх найзначніших васалів .

Слово «самурай» має також ряд інших синонімів. Серед них: **Бугейша** (武芸者, «людина бойових мистецтв») — поетична назва вояка; **Буке** (武家, «військовий дім») — поняття для позначення самурайського (військового) роду або члена цього роду; **Ші** (士, «муж») — скорочення від «буші»; **Мононофу** (物部, «військовий», «вояк») — стародавнє японське слово для позначення військового; **Муша** (武者, «вояк») — скорочення від «бугейша» (武芸者); **Цувамоно** (兵, «воїн», «солдат») — стародавнє японське слово для позначення солдата. («Самурай»,2022)

Ашігару (足輕) — один з видів легкої піхоти в середньовічній Японії, в рядах ашігару не служили самураї. («Ашігару»,2022)

Ямабуші (山伏) — гірські відлюдники в Стародавній Японії, в основному представники буддійських шкіл щінгон і тендай. Спільне прочитання даних ієрогліфів читається також як воїн-священик. Початковий сенс назви був саме такий. («Ямабуші»,2022)

Ніндзя (忍者) — шпигуни, наймані вбивці, диверсанти в Японії XIII—XIX століття. В середньовіччі існували як члени самоврядних конфедерацій дрібної

самурайської і сільської знаті за рахунок найму або традиційної підтримки того чи іншого володаря. У XVII—XIX століттях склали окремий клас військової верстви.

Назви: **Шінобі** (忍び — «шпигун»); **Раппа** (乱破 — «громило»); **Суппа** (素破
• 透破 — «крадій»); **Куноічі** — жінка-агент (くノ一 — складові елементи ієрогліфа жінка «女»).

Походження ніндзя остаточно не встановлено. Вірогідно, їхніми попередниками були наймані знаттю X—XII століть диверсанти, котрим доручалися завдання, що вважалися недостойними для самураїв. («Ніндзя»,2023)

Сохей (僧兵 [souhei]) — буддистські монахи-воїни в середньовічній Японії 9 — 16 століття. Також називалися **акусо** — «монахами-поганцями» (悪僧 [akusou]), через порушення монашої обітниці не вбивати. («Сохей»,2020)

Після початку реставрації Мейдзі (1868- 1889), яка позначилася переходом від самурайської системи управління в особі шьогунату 幕府 [bakufu] до прямого імператорського правління в особі імператора Муцухіто та його уряду, армія пройшла через ряд змін. Одним із головних завдань Імператорського уряду було створення новітньої боєздатної армії. Після ліквідації ханів, їхні війська, що склалися із самураїв, були перепорядковані Міністерству війни. 10 січня 1873 року, за ініціативи Омури Масуджіро та Ямагати Арітомо, уряд запровадив в країні загальну військову повинність. Відтепер усі чоловіки, які досягли 20-річного віку, були зобов'язані проходити службу в армії незалежно від свого соціального походження. Від служби звільнялися голови сімей та їхні спадкоємці, урядовці, студенти, а також особи, які сплатили відкуп у 270 єн. Новітня армія стала формуватися з переважно селян.

Армія Великої Японської Імперії (大日本帝国陸軍 [dai nippon teikoku rikugun]) — сухопутні війська Японської імперії. Існували впродовж 1871—1945 років. Широко відома як 日本陸軍 [nihon rikugun] - Японська армія, 帝国陸軍 [teikoku rikugun] - Імператорська армія та 陸軍 [rikugun] - армія.

Після розформування також використовуються назви 旧日本陸軍 [kyū nihon rikugun] - "Колишня японська армія", 旧帝国陸軍 [kyū teikoku rikugun] - "Колишня

імператорська армія" та 旧陸軍 [kyū rikugun] "Колишня армія", наприклад, щоб відрізнити її від Наземних сил самооборони. («大日本帝国陸軍»,2023)

Сучасна японська військова термінологія зазнала значних змін після поразки у Другій світовій війні у зв'язку з утворенням **Сил Самооборони Японії** (自衛隊 [jieitai]) (далі ССЯ) у 1954 році. Багато термінів було замінено: 軍事 [gunji] ⇒ 防衛 [bōei] = військові справи; у поєднаннях військовий, 軍事費 [gunjihī] ⇒ 防衛費 [bōeihī] = військові витрати, 参謀総長 [sambōsōchō] ⇒ 幕僚長 [bakuryōchō] = військовий начальник штабу, 軍医 [gun'i] ⇒ 医官 [ikan] = військовий лікар тощо. («自衛隊用語»,2022)

1.1.2. Зброя 武器 [buki]

Значна частина технологій, які поширилися в Японії з давніх часів до періоду Воюючих держав, прийшла з Китаю, і те саме стосується технологій озброєнь. Існували прямі шляхи розповсюдження з Китаю, а в деяких випадках через Корейський півострів. Окінава, зокрема, до 19-го століття була окремою країною від материкової Японії і розробила власну зброю, подібну до зброї китайського походження.

古代 [KODAI] СТАРОДАВНІ ЧАСИ, ДАВНИНА (в японській історії - періоди від Джьомон до Хейан).

Кам'яні знаряддя праці були завезені з Китаю близько 34 000 років тому, а поліровані кам'яні знаряддя праці, кістяки та луки почали використовуватися з періоду Джьомон близько 12 000 років тому.

石斧 [ishiono, sekifu] – різновид кам'яного знаряддя праці, кам'яна сокира, прикріплена до дерев'яного руків'я. Її використовували переважно в пізньому палеоліті, періодах Джьомон (бл.14 000 р. до н.е. – 10 ст. до н.е.) та Яйой (10 ст. до н.е.– середина 3 ст. н. е.) для рубання дерев, копання землі та землеробства.

Від початку до середини періоду Яйой бронзові та залізні знаряддя праці були завезені з континенту на північ Кюсю майже одночасно. Впровадження та розвиток

металургійних технологій уможливили внутрішнє виробництво бронзи, але внутрішнє виробництво залізних виробів затримувалося, і просування королівства Ямато на південь Кореї наприкінці IV століття було, з точки зору "озброєння", пошуком технологій та ресурсів для виробництва залізних виробів.

Зброя цього періоду — бронзові списи, мечі (в тому числі прямі), алебарди, луки та щити. Однак алебарди — це зброя для колісничних боїв, яких не існує в Японії, і оскільки не було знайдено жодних слідів його використання, було зазначено, що вони могли використовуватися в церемоніальних цілях.

銅劍 [douken] – це мечі, виготовлені з бронзи. Були завезені до Японії на початку періоду Яйой.

銅戈 [douka] 銅矛 [douhoko] – спис із бронзи.

戰車 [sensha] – бойова колісниця, танк.

戈 [hoko] – алебарда.

Виробництво заліза почалося в регіонах Ідзумо та Кюсю в 5 столітті, приблизно в середині періоду Кофун. Сталь вироблялася із залізного піску та кричного заліза унікальним японським методом татара-видування та татара-заліза, а також виготовлялася шляхом кування. Технологія лиття чавуну, яка вимагала високотемпературних печей через високу температуру плавлення заліза, не отримала належного розвитку. Зброя перейшла на залізо, тоді як бронзу використовували переважно як ритуальний посуд завдяки її блискучим металевим властивостям.

たたら製鉄 [tataraseitetsu] – татара (鑪), це традиційна японська піч, що використовується для виплавки чавуну та сталі. Пізніше це слово також означало всю будівлю, в якій була піч. Традиційна сталь в Японії походить із чавуну, який обробляється особливим способом, який називається системою татара.

小烏丸 [kogarasumaru] або 小烏 [kogarasu] – японський меч, виготовлений, як вважають, наприкінці періоду Нара – в середині періоду Хейан.

蕨手刀 [warabitetou, warabitegatana] – тип японського залізного меча з однолезовим клинком. Руків'я та клинок виготовляються як одне ціле.

大太刀 [ootachi, oodachi] – різновид японського меча, що відноситься до довгої учігатани та тачі.

小太刀 [kodachi] – меч з коротким лезом. У сучасній класифікації немає особливої відмінності від «вакідзаші».

脇差 [wakizashi] – меч з коротким лезом, або шабля. у сучасній класифікації вакідзасі мають на увазі леза довжиною 30 см і більше і менше 60 см.

刺刀 [sasuga] – він має ту саму функцію, що й вакідзаші, але має меншу внутрішню кривизну, ніж вакідзаші.

中世 [CHŪSEI] СЕРЕДНІ ВІКИ (у японській історії - періоди від Камакура до Муромачі, 1185-1568 pp.).

У період Хейан спостерігався розвиток унікальної для Японії зброї, і старі мечі вийшли з ужитку, а мечі, завезені з Китаю, почали змінюватися з прямих мечів на вигнуті мечі. Щити виконували функцію обладунків.

劍 [tsurugi, ken] – меч стародавній, прямий, двосічний (заточений з обох сторін).

刀 [katana] – катана, самурайський меч, вигнутий, однолезовий (тобто заточений лише з однієї сторони).

直刀 [chokutō] – прямий клинок (меч).

盾 [tate] – щит

У цей період утвердилося самурайство. Під час війни селяни-фермери використовувалися як воєнна сила (郎党 [rōdō] васали), тому солдатів і фермерів не розділяли. Звісно, не тільки вони були озброєні, насправді зброєю володіли різні класи.

Оскільки шьогунат Камакура був мілітаризованим, виробництво зброї стало більш активним. Через те що основним видом бою був бій один на один, була створена грандіозна і велична зброя, яка демонструвала індивідуальну бойову майстерність. Приблизно у цей час з'явилися і ашігару і почали практикуватися командні бої, списи широко використовувалися.

武家 [buke] – самураї, військовий стан

槍 [yari] – спис, піка.

戦い [tatakai] – війна; битва, бій.

Після періоду Муроматі та вступу в період Сенгоку, завдяки збільшенню мобілізаційної здатності, групові битви стали більш масштабними, а списи відповідно змінилися на довші. Мечі почали змінюватися від тачі, який легко витягнути верхи на коні та носити з опущеним донизу лезом, до учігатани, яку легко витягти йдучи пішки та носити лезом догори.

太刀 [tachi] – це японський меч з довжиною клинка приблизно 2 шяку (близько 60 см) або більше, який носять на поясі за допомогою шнура тачі. Середня довжина клинка - приблизно 80 см.

打刀 [uchigatana] - тип японського меча. З кінця періоду Муроматі (1336-1573 рр.) учігатани виготовлялися для ведення війни і стали основним типом меча, що використовувався воїнами, замінивши мечі тачі, які використовувалися до того часу.

Коли вогнепальна зброя з'явилася в Танеґашімі в 1543 році, вона успішно вироблялася в країні вже через два роки, а крім Танеґашіми, її масово виробляли в Сакаї, Кунітомо, Негоро, Хіно та інших частинах Японії, застосовуючи ковальську техніку. З кінця періоду Сенгоку до періоду Азучі-Момояма розроблялася вогнепальна зброя з використанням пороху.

火繩銃 [hinawajū] - гнітлива рушниця, одна з ранніх форм вогнепальної зброї (артилерії), яка використовує чорний порох, дульнозарядні гладкоствольні мушкети сірникового типу (це стосується методу запалювання, класифікованого як сірниковий тип).

火薬 [kayaku] – порох

近世 [KINSEI] НОВОІСТОРИЧНИЙ ПЕРІОД (в японській історії - періоди від Азучі-Момояма до Едо, 1568-1868 рр.).

Фехтування на мечях, яке почало набувати популярності з кінця періоду Сенгоку, стало популярним по всій країні. Це не було мистецтво меча для використання на полі бою, а призначалося для бою проти людей в цивільному одязі в мирний час, особливо в маніпуляціях зі зброєю проти мечів і клинків. Для тренувань

використовували дерев'яні мечі та фукурошінай, а шінай винайшли і почали використовувати в середині періоду Едо. Нагіната була переосмислена як потужна зброя, яку можна використовувати в закритих приміщеннях, і виникла спеціалізована школа жіночих бойових мистецтв.

介者劍法 [kaishakenjutsu] – це майстерність фехтування, яка була розроблена в період Сенгоку, припускаючи використання броні.

木劍 [bokken] – дерев'яний меч.

袋竹刀 [fukuroshinai] – це тип інструменту, який використовувався для навчання кендзюцу до того, як був винайдений шінай.

竹刀 [shinai] – бамбуковий меч.

薙刀 [naginata] – різновид японської держаквої холодної зброї. За формою нагадує довгий, розширений на кінці клинок меча, насажене на довге ратище.

Тривалий мирний період призвів до виробництва високодекоративних мечів, які критикували як занепадницькі. Розвиток холодної зброї для цілей безпеки, такої як джііте, також був результатом мирного періоду. З іншого боку, заборона вогнепальної зброї за часів шьогунату Токугава призвела до стагнації або регресу вогнепальної технології. Зброя все ще зберігалася в приватному секторі, але рушниця та луки не часто використовувалися під час селянських повстань. Вважається, що існувала мовчазна домовленість і заборона на використання цієї надто потужної зброї. Існували також обмеження на її використання, а в деяких випадках за це навіть карали.

十手 [jitte] – коротка металева палиця (використовувалася поліцією в період Едо)

Наприкінці середини 19 століття брак політичної влади шьогунат та зростання внутрішнього попиту на зброю через збільшення прибуття іноземних кораблів і внутрішні заворушення призвели до відродження виробництва практичних японських мечів. Країна відкривається, шьогунат скидається і Японія занурюється в громадянську війну. Хоча іноземні війська не були введені і прямого втручання не відбулося, країна розглядалася як ідеальний ринок збуту, і до неї почали завозити різноманітну зброю та озброєння. Зокрема, після закінчення громадянської війни в

США в 1865 році багато важкого озброєння, що лежало без діла, було вивезено до Японії. Японія імпортувала широкий спектр зброї, включаючи гвинтівки Geberit, Minié, та Snider–Enfield, і хоча загальна кількість достеменно невідома, за оцінками, наприкінці Боснійської війни в Японії налічувалося 500 000 західних одиниць зброї.

銃 [jū] – рушниця, гвинтівка.

近代 [KINDAI] **НОВИЙ ЧАС** (в Японії 1868-1945 рр.).

В епоху Мейдзі (1868-1912 рр.) японський уряд зробив гвинтівки Snider офіційним озброєнням. Основною причиною цього було те, що, хоча вони були дорогими, їх можна було виготовити, модифікувавши міні-гвинтівки, і їх було легко зібрати у великих кількостях. Хоча вітчизняне виробництво артилерійської зброї було швидким, гвинтівки вироблялися повільно, і одна з них, Мурата 1880 року, була першою з зроблених японцями. Це була гвинтівка з затворною перезарядкою, яка за своїми характеристиками не поступалася найсучаснішим гвинтівкам інших країн і використовувалася під час китайсько-японської війни. Це була гвинтівка з затворною перезарядкою, яка за своїми характеристиками не поступалася найсучаснішим гвинтівкам інших країн і використовувалася під час китайсько-японської війни. Піхотна гвинтівка Тип 30 використовувалася в російсько-японській війні, а після війни була розроблена піхотна гвинтівка Тип 38. Розвиток пістолетів відбувався ще повільніше, але пістолет Тип 26 був створений у 1894 році як перший вітчизняний пістолет, а пістолет Тип 14 був прийнятий на озброєння у 1924 році.

火炮 [kahō] – гармата, артилерійська зброя.

日露戦争 [nichiro-sensō] – російсько-японська війна.

歩兵 [hohei] – піхота; піхотинець.

三十年式歩兵銃 [sanjū-nen-shiki-hoheijū] – гвинтівка Тип 30 Арісака, японська магазинна гвинтівка з поздовжньо-ковзним затвором, що була стандартною гвинтівкою Імператорської армії Японії з 1897 (30-й рік періоду Мейдзі, отже, «Тип 30») до 1945 року.

三八式歩兵銃 [sanhachi-shiki-hoheijū] – японська піхотна гвинтівка калібру 6,5 мм. Зброя двох світових війн та багатьох локальних конфліктів. Цей дизайн був

прийнятий на озброєння японської імператорської армії в 1905 році (38-й рік періоду Мейдзі, звідси «Тип 38»).

拳銃 [kenjū] – пістолет; револьвер.

二十六年式拳銃 [nijūuroku-nen-shiki-kenjū] – був першим сучасним револьвером, прийнятим на озброєння японської імператорської армії. Він був розроблений в Арсеналі Койсікава і названий на честь року прийняття в японській системі датування (26-й рік ери Мейдзі). Револьвер брав участь у конфліктах, включаючи російсько-японську, Першу та Другу світові війни.

十四年式拳銃 [jūuyon-nen-shiki-kenjū] – був розроблений в середині 1920-х років і офіційно прийнятий на озброєння японської імператорської армії в 1924 році.

Хоча згодом статус меча значно знизився, він був переоцінений, а фехтування стало популярним завдяки таким подіям, як Південно-західна війна, що відбулася 1877 року. Військова шабля також використовувалася як зброя у війнах, і з великим успіхом застосовувалася в Російсько-японській війні. Військові шаблі прапорщиків розглядалися як військове спорядження згідно з уніфікованими правилами і мали бути придбані самостійно. Приблизно за часів Реставрації Мейджі мечі, виготовлені в Японії, почали називати ніхонтоу 日本刀 [nihontō] – японськими мечами, на відміну від мечів іноземного виробництва.

軍刀 [guntō] – шабля

准士官 [junshikan] – прапорщик; мічман

軍裝品 [gunsōhin] – військово спорядження

Експансія Японії на континент призвела до китайсько-японської війни у 1937 році та війни на Тихому океані (Другої світової війни) у 1941 році. Жодна країна світу не вступила у Другу світову війну в ідеальній формі, але серед них японська зброя відставала. Піхотна рушниця Тип 38 і легкий кулемет Тип 96 залишалися основними, оскільки вони не були повністю оновлені до короткої гвинтівки Тип 99 і легкого кулемета Тип 99 вчасно. Оскільки виробничі потужності Японії були хронічно слабкими через низьку базову індустріальну потужність, обсяги виробництва різних типів боєприпасів були низькими, а самі поставки - мізерними, тому дефіцит

боєприпасів був частим явищем, особливо під час операцій в Південно-Східній Азії. Розробка автоматичних гвинтівок велася протягом багатьох років, але їх прийняття на озброєння також відкладалося через витрату боєприпасів і обмеженість виробничих потужностей.

日中戦争 [nitchū sensō] – [друга] японо-китайська війна (1937-1945 рр.)

第二次世界大戦 [dainiji-sekai-taisen] – Друга світова війна, глобальний збройний конфлікт, що тривав від 1 вересня 1939 до 2 вересня 1945 року.

第一次世界大戦 [daiichiji-sekai-taisen] – Перша світова війна, глобальний збройний конфлікт, що розвивався перш за все в Європі з 28 липня 1914 до 11 листопада 1918 року.

小銃 [shōjū] – гвинтівка; легка стрілецька зброя.

九九式短小銃 [kyūkyū-shiki-tan-shōjū] – гвинтівка Тип 99 або короткоствольна рушниця Тип 99, була затворною рушницею конструкції Арісака, яка використовувалася Імператорською армією Японії під час Другої світової війни.

機関銃 [kikanjū] – кулемет

九六式軽機関銃 [kyūroku-shiki-kei-kikanjū] – ручний кулемет Тип 96, легкий кулемет, який використовувався японською імперською армією в міжвоєнний період і під час Другої світової війни.

九九式軽機関銃 [kyūkyū-shiki-kei-kikanjū] – ручний кулемет Тип 99, легкий кулемет, який використовувався Імператорською армією Японії під час Другої світової війни. Він був подібний за конструкцією до попереднього ручного кулемета Тип 96.

弾薬 [dan'yaku] – боєприпаси

現代 [GENDAI] НОВІТНІЙ ЧАС (у Японії з 1945 р.)

Японія зазнала поразки у Другій світовій війні. В рамках окупаційної політики було введено заборону на володіння вогнепальною та іншою зброєю, а в ході ретельної боротьби зі зброєю було вилучено до мільйона мечів. Це призвело до

значного скорочення кількості зброї, якою володіли в період Хейан, а в 1958 році був прийнятий ще один закон про вогнепальну зброю.

敗戦 [haisen] – програна битва, поразка.

Збройні сили Японії були розформовані після беззастережної капітуляції, але коли почалася Корейська війна, вони були переозброєні в 1950 році зі створенням Резервного корпусу поліції, попередника Сил самооборони. Цьому передувала організація поліції в 1948 році.

軍隊 [guntai] – армія, війська.

朝鮮戦争 [chōsen-sensō] – Корейська війна (1950-1953).

Під час університетської боротьби та боротьби за безпеку в 1960-х і 1970-х роках учасники фракції "Нові ліві" озброїлися кийками, камінням, пляшками із запалювальною сумішшю та касками і вступали в сутички з поліцією. Це також призвело до прийняття законів, спрямованих, зокрема, проти коктейлів Молотова.

警察予備隊 [keisatsu-yobitai] – Резерв національної поліції, був легкоозброєним національним поліцейським загоном, створеним у серпні 1950 року під час окупації Японії союзниками.

機動隊 [kidoutai] – це сили швидкого реагування поліції префектури Японії. Ці підрозділи є не лише поліцейськими з розвідки масових заворушень, але й типом підрозділу екстреної служби для підтримки громадського порядку на випадок масових громадських заворушень, реагування на стихійні лиха чи інші надзвичайні ситуації як ключові підрозділи японських правоохоронних органів для врегулювання кризових ситуацій.

警察 [keisatsu] – поліція.

火炎瓶 [kaembin] – коктейль Молотова (пляшка із запальною сумішшю).

Оснащення поліції та Сил самооборони базується на внутрішніх закупівлях, а зброя іноземного виробництва виробляється за ліцензією з метою збереження технології виробництва. Через гіршу фізичну форму, ніж у західних людей, вони, як правило, використовують менші, легші та слабші боєприпаси з меншою кількістю зарядів. Спочатку Сили самооборони використовували зброю, надану

американськими військовими, але поступово вона була замінена на зброю вітчизняного виробництва. Основними виробниками є Minebea Mitsumi, Howa Industries, Sumitomo Heavy Industries і Mitsubishi Heavy Industries.

裝備 [sōbi] – обладнання; спорядження; озброєння.

Японія імпортує зброю, але не експортує її. Це відповідає регуляторній політиці, відомій як «Три принципи експорту озброєнь», які були сформульовані в 1967 і 1976 роках і стверджують, що "в основному Японія не буде експортувати зброю, яка використовується у війні або конфлікті, технологію виробництва зброї або вироби, які можуть бути перероблені в зброю". Однак у 1983 році було зроблено виняток, щоб послабити надання збройових технологій американським військовим.

武器輸出三原則 [buki-yushutsu-sangensoku] – «Три принципи експорту озброєнь».

武器技術 [buki-gijutsu] – збройні технології.

現在 [GENZAI] НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ.

Сили самооборони та поліція підтримують політику внутрішнього виробництва зброї та озброєння, але закупівельні ціни є надзвичайно високими, частково через те, що вони виробляються у невеликій кількості і не імпортуються та не експортуються. По суті, закупівлі зброї та озброєння не оновлюються через їхню ціну. У глобальному масштабі одній країні стало важко утримувати і розвивати військову промисловість, яка стає дедалі складнішою і дорожчою. Відповідно до цієї тенденції, 1 квітня 2014 року другий Кабінет Абе переглянув «Три принципи експорту озброєнь» і сформулював нові «Три принципи передачі оборонного обладнання». Цей перехід від повного ембарго на постачання озброєнь до дозволу на міжнародну спільну розробку, імпорт і експорт озброєнь за умови суворої перевірки знаменує собою відхід від попередньої політики акценту на внутрішньому виробництві озброєнь до сприяння міжнародній спільній розробці

第2次安倍内閣 [dainiji-abenaikaku] – Другий кабінет Абе керував Японією під керівництвом прем'єр-міністра Шіндзьо Абе з грудня 2012 року по грудень 2014 року. («武器», 2023)

Висновки до розділу 1

Отже, у першому розділі нами було розглянуто особливості військової терміносистеми, а також ми дослідили японську військову термінологію у історичному аспекті. У ході цього дослідження ми з'ясували, що військова терміносистема є компетентною та корпоративною, а також визначили що вона розвивається і поповнюється з різних джерел. Особливістю військової термінології є великий відсоток китайських коренів та утворених з них слів.

Ми розглянули як змінювалася і поповнювалася лексика у японській військовій терміносистемі з плином часу Японська військова термінологія має багату історію, яка відображає давні традиції ведення війни в країні та її унікальні культурні й мовні особливості. Ключові історичні аспекти японської військової термінології:

Самурайська термінологія: самураї, клас японських воїнів за часів феодалізму, мали значний вплив на японську військову термінологію. Багато військових термінів, таких як "буші" (воїн), "катана" (меч) і "даймьо" (феодал), пов'язані з самураями.

Феодална термінологія: у феодалний період Японія була поділена на численні дрібні удільні князівства, кожне з яких мало власного володаря і військо. Військова термінологія цієї епохи часто відображає ієрархію та організацію феодалного суспільства. Наприклад, термін "ашігару" (піхотинець) означає найнижчий ранг солдатів у феодалній армії.

Термінологія Другої світової війни: Під час Другої світової війни японські військові розробили власну унікальну термінологію для опису своєї тактики і стратегії.

Повоєнна термінологія: Після поразки Японії у Другій світовій війні армія країни була розформована і замінена Силами самооборони Японії. Вони розробили власну термінологію, щоб відобразити свою нову роль як суто оборонної сили.

Загалом, японська військова термінологія відображає унікальну історію та культурні традиції країни, включаючи її феодалне минуле, модернізаційні зусилля та досвід Другої світової війни. Сьогодні японська військова термінологія продовжує розвиватися, відображаючи мінливі потреби та пріоритети Сил самооборони Японії.

РОЗДІЛ 2.

РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З ІНШИХ МОВ У ФОРМУВАННІ ЯПОНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД

У словниковому складі кожної мови є певний відсоток слів, запозичених з інших мов. Деякі з них втрачають своє іншомовне забарвлення, а інші зберігають фонетичні, граматичні чи семантичні особливості і залишаються чужомовними.

Перші запозичення в японській мові прийшли з китайської мови у 5 ст., а вже в 7 ст. їхня кількість почала зростати, наразі вони виокремлені в окрему групу канго (漢語). Більша їхня частина увійшла до лексичного складу японської мови у період Токугава. Також спостерігався приріст канго у 19 ст. в період засвоєння європейської культури. Канго складають найбільший відсоток японської лексики і є продуктивними у словотворі, вони активно функціонують у письмовому мовленні, оскільки їхня структура є більш зрозумілою для японців, ніж структура слів, запозичених з європейських мов.

Окремою групою слів також вважаються ваго (和語) і гаїраїго (外来語). Ваго це лексика, що, насправді, також увійшла в японську мову з більше давніх мов, таких як: санскрит, айнська мова, деякі китайські, корейські слова, але також є і слова японського походження. Гаїраїго ж це запозичені слова з західних мов, переважно європейських. Перші такі запозичення зафіксовані з голландської та португальської мов у 17-18 ст., більш численні запозичення з європейських мов з 1868 року по 30-ті рр. 20-го ст., а також післявоєнні запозичення з середини 20-го ст. переважно з американського варіанту англійської мови.

Але не слід плутати запозичення з китайської та англійської мов з японськими псевдо-словами, тому також варто згадати про 和製英語 *васеіейго* – японські псевдоангліцизми і 和製漢語 *васеіканго* – слова створені з китайських коренів японцями.

2.1. Запозичення з китайської мови

Однією з особливостей японської військової термінології є кількісна перевага саме китайських коренів та слів утворених з них.

На відміну від гаїраїго, ідентифікація канго вимагає досить високого рівня професійної підготовки, оскільки в цьому випадку необхідно не тільки знати етимологічну та спеціальну лексику японської мови, а й історичні, культурні та літературні реалії Китаю.

У період класичної японської мови найбільш перспективним типом письма був так званий "змішаний стиль" - канджі-катакана-маджірібун. Цей стиль передбачав використання в текстах китайських ієрогліфів з додаванням елементів японської писемності - азбуки хірагана і катакана. Однак, що цікаво, при перекладі текстів "змішаного стилю" зберігався японський порядок слів, і наповнювався новоутвореними японськими словами, які замінювали їхні китайські відповідники. Тобто, таким чином японська мова забезпечила собі право на автономне існування від китайських первинних запозичень.

У військовій лексиці, яка широко використовується як у сучасній китайській, так і в японській мовах, також спостерігається тенденція до великої кількості корінних китайських слів, успадкованих з давньої та ранньомодерної китайської мови, а не сучасних неологізмів: 彈藥 [dan'yaku] боєприпаси; 地雷 [jirai] [наземна] міна; 海軍 [kaigun] [військово-морський] флот; 船員 [sen'in] екіпаж, команда [судна]; член екіпажу, моряк; 警戒 [keikai] охорона; 軍閥 [gumbatsu] воєнщина, військова кліка; 動員 [dōin] мобілізація; 復員 [fukuin] демобілізація; 軍需 [gunju] у поєднаннях військовий, орієнтований на потреби армії; 砲兵 [hōhei] артилерія; артилерист; 砲台 [hōdai] військовий. [артилерійська] батарея; 司令 [shirei] воєн. командування; командувач; 現役 [gen'eki] дійсна [військова] служба; 砲彈 [hōdan] [гарматний] снаряд; 砲火 [hōka] гарматний вогонь; 裝備 [sōbi] озброєння. Серед цього списку слів простежується використання таких коренів як: 軍 [gun] армія, 砲 [hō] зброя та 彈 [dan] снаряд. Також доволі часто можна зустріти корінь 隊 [tai] загін, підрозділ, і похідне

від нього слово 軍隊 [guntai] армія. Це слово майже завжди використовувалося у словосполученні з іншими для опису військових справ: 軍隊教育 [guntai kyōiku] навчання військ, 軍隊列車 [guntai ressha] військовий ешелон, 軍隊生活 [guntai seikatsu] життя у військах і т.д.

2.2. Запозичення з англійської мови

Англійська – це мова міжнародного спілкування, нею говорить близько мільярда людей. І тому запозичення з неї можна зустріти майже скрізь. Модні сленгові слова швидко входять до лексики молоді і стає частиною повсякденного життя.

Наразі в японській мові можна зустріти купу запозичень з англійської та навіть псевдоангліцизми – 和製英語 васеіейго, створені самими японцями. В армії ж англійська мова широко використовувалася у військово-морському флоті, який був створений за зразком британського королівського флоту та використовував англійську або те ж саме васеіейго для технічних термінів. У підрозділах технічного обслуговування, арсеналах і на заводах боєприпасів армії і флоту англійські терміни часто відкрито використовувалися, оскільки не було можливості перекласти їх японською мовою, наприклад: ボルト [boruto] – болт, ナット [natto] – гайка, スパナ [supana] – гайковий ключ. Також деякі технічні терміни, такі як 落下タンク [rakka tanku] – додатковий паливний бак у літаках, スペリー [superī] – прожектор, постійно використовувалися протягом всієї війни, частіше в авіаційних частинах.

Також всі власні імена союзних військ також писалися англійською мовою, за неможливістю їх перекладу: назви компаній, таких як Grumman, окремих кораблів, імена генералів, політиків (у тому числі з країн-союзників Німеччини та Італії), незнайомі географічні назви і т.д. Також мало місце використання аббревіатур, військових кодів та назв операцій з використанням латиниці. Навіть на кухні, з виходом примірнику [軍隊調理法] – «Військова кулінарія», почали використовувати англіцизми: パン [pan] – хліб, クリーム [kuriimu] – вершки, オムレツ [omuretsu] – омлет, ドーナツ [dōnatsu] пончик, а також у самих рецептах можна зустріти такі слова

як: カロリー [karorī] – калорії, ラード [rādo] – сало, від англ. lard.

2.3. Зміна термінів після утворення сил самооборони (після 1950 року)

Військова термінологія дуже змінилася у післявоєнний період, а саме після 1950 року, коли був прийнятий закон про утворення регулярної армії. І щоб уникнути такого явного порушення конституції (за якою Японії було заборонено мати власні війська), влада країни вдалася до хитрощів. Спочатку було утворено Національний поліцейський резерв (警察予備隊 [keistasu yobitai]), який підпорядковувався Кабінету міністрів Японії. Його завданням було підтримання порядку у містах та допомога звичайним поліцейським. Але вже в 1952 році вони змінили сою назву на 保安隊 [hoantai] – війська безпеки, а в 1954 на 自衛隊 [jieitai] вже звичні нам Сили самооборони Японії.

Тому при перекладі японської військової лексики потрібно бути обережними, пам'ятаючи про її двозначність. Військові утворення будуть містити у назві 自衛隊 [jieitai], а деякі терміни замінитися для уникнення порушень: замість піхотний 歩兵 [hohei] = звичайний 普通 [futsū], замість артилерійський 砲兵 [hōhei] = спеціальний 特 [toku]. На позначення посад були обрані слова-замінники: 軍人 [gunjin] – військовий = 自衛隊員 [jieitai in] – співробітник Сил самооборони, 兵士 [heishi] = 自衛官 [jieikan] – офіцер, 将 [shō] = 大將 [taishō] – генерал і т.д.

2.4. Переклад японської військової термінології на українську

Військова термінологія має дуже вузьке коло використання. І хоча зараз, під час війни, вона нас оточує скрізь, в Японії ж доволі складно наткнутися на неї. Іноді вона зустрічається у документальних та біографічних, історичних книгах та фільмах, ще рідше у художніх творах. Так як на меті стоїть аналіз і поширення інформації серед суспільства, подібні матеріали складно класифікувати як підходящі, тому спочатку розглянемо лексику вживану у цитатах відомих людей:

У квітні 1942 року, як реакцію армії щодо рейду Дулітл, проведеного армією

США, Департамент армійської преси Генерального штабу Японії оголосив наступний зміст, використовуючи гумористичний жарт, змішані з англійською:

「指揮官はドウ・リトルだが、実際はドウ・ナッシング」

Командир Ду-літтл насправді **командир** Ду-насінг. Гра слів з прізвищем командира Дуліттла: Do Little = Ду-літтл – зробити мало, Do Nothing = Ду-насінг – не зробити нічого.

指揮官 [shikikan] командир.

У цьому уривку простежується культурно-історичний підтекст. Тобто, для розуміння жарту потрібно бути знайомими з подіями, які відбувалися у той час. Навіть для перекладу такої невеликої цитати, без знання історії Японії перекладачу потрібно буде звернутися до додаткових джерел.

「台湾を巡って戦争になれば、すべての者にとって破滅的となる。そこに真の勝者はいない。現状維持こそが他のどの方策よりも優れている」

オーストラリアのウォン外相, 2023年4月17日

戦争 [sensō] війна; 破滅 [hametsu] – крах, загибель; 勝者 [shōsha] переможець; 現状 [genjō] статус-кво;

«**Війна** за Тайвань була б **катастрофічною** для всіх. У ній не буде справжніх **переможців**. Збереження **статусу-кво*** краще, ніж будь-які інші заходи» .

Міністр закордонних справ Австралії Пенні Вонг, 17-го квітня 2023

*«Зберегти статус-кво» означає залишити все так, як є.

「この髪色。あの国の髪色です。今もなお、あの国とあの国が争い合っています。いつミサイルで打たれるかもわからない。食べ物もないなかで餓死してしまうかもしれない恐怖の中で...ただ日本はまだ平和。（ウクライナに関する）ニュースも無くなってきている。俺には発信力がないから、この話がどうなるのかも思わない。俺にできることはリングで勝って発信するしかない」

プロボクサー中川麦茶, 2023年4月16日

争い合って [arasoi atte] битися один з одним; ミサイル [misairu] ракета; 餓死 [gashi] голодна смерть; ~suru померти від голоду; 発信 [hasshin] ~suru відправляти, поширювати; передавати.

«Цей колір волосся. Це колір волосся тієї країни (Волосся викрашене у жовто-блакитний). Навіть зараз ця країна і та країна все ще **воюють одна з одною**. Ви ніколи не знаєте, коли Вас можуть обстріляти **ракетами**. Страшно, що можна **померти з голоду**, не маючи їжі... Але в Японії все ще панує мир. Більше немає новин (про Україну). Я не маю можливості **поширювати інформацію**, тому не думаю, що ця історія матиме якийсь вплив. Все, що я можу зробити - це перемогти на рингу і **донести повідомлення**» .

Мугічя Накагава, професійний боксер, 16 квітня 2023 року.

Як ми можемо побачити, у цитатах рідко використовується суто військова термінологія, частіше можна зустріти описові терміни, спрямовані на те, щоб викликати реакцію у слухача. Наступними розглянемо уривки зі статей:

「81年前の12月8日、旧日本軍がハワイの真珠湾を攻撃し太平洋戦争に突入しました。戦時中、東京・武蔵村山市には戦闘機の操縦士などを養成する「陸軍少年飛行兵学校」がありました。都内に、この学校の生徒だった94歳の男性がいます。飛行兵に憧れて入校した少年。しかし、目の当たりにしたのは、戦況の悪化とともに増す「戦争の狂気」でした。」

(首都圏局／記者 中西大)

旧日本軍[kyū nihon gun] колишня японська армія; 攻撃[kōgeki] напад, атака; штурм; ~suru нападати; 太平洋戦争[taiheiyo sensō] війна на Тихому океані; 突入[totsunyū] ~suru ринутися; 戦時[senji] воєнний час; 戦闘機[sentōki] винищувач; 陸軍[rikugun] [сухопутна] армія; 飛行兵[hikō hei] льотчик, пілот; 戦況[senkyō] воєнна ситуація; 狂気[kyōki] божевілля.

«Вісімдесят один рік тому, 8-го грудня, колишня японська армія атакувала Перл-Гарбор на Гавайях, поринувши у війну на Тихому океані. Під час війни в Мусашімураямі, Токіо, розташовувалася школа армійського льотного корпусу для

хлопчиків, яка готувала **пілотів винищувачів**. У Токіо живе 94-річний чоловік, який був учнем цієї школи. Він був хлопчиком, який вступив до школи, бо мріяв стати **льотчиком**. Однак він став свідком "**божевілля війни**", яке посилювалося з погіршенням **військової ситуації**.»

(Shutoken/ Репортер Дай Наканіші)

При перекладі цього уривку також слід звернути увагу на омофони, такі як: воєнний час = senji = інкубаційний період; винищувач = sentōki = бойовий прапор; воєнна ситуація = senkyō = місіонерство. Подібні омофони без контексту важко розрізнити при усному перекладі.

「ロシアの**軍事侵攻**で「最大の**激戦地**」ともされるウクライナのマリウポリ。... ウクライナ東部の**要衝**、マリウポリはロシア軍の**軍事侵攻**で多くの人**犠牲**になっているとみられ、**人道**上の**危機**が深刻化しています。... 家のすぐ隣や**砲撃**でできた穴の中に**遺体**が**埋葬**されていて、路上や無人となった建物などにはカーペットにくるまれた**遺体**が**放置**されていた...」

(首都圏局・記者 稲田清)

Україна [ukraina] Україна; Росія [roshia] росія; **軍事侵攻** [gunji shinkō] військове вторгнення; **激戦** [gekisen chi] місце запеклої битви; **要衝** [yōshō] ключова позиція, стратегічний пункт; **犠牲** [gisei] жертва, постраждалий; **人道** [jindōjō] гуманітарний; **危機** [kiki] криза, критичне становище (стан, момент); **深刻化** [shinkokuka] посилення, загострення; **砲撃** [hōgeki] гарматний вогонь, артилерійський обстріл; **遺体** [itai] останки, мертве тіло, труп; **埋葬** [maisō] ~suru ховати, поховати; **放置** [hōchi] ~suru залишати як є (у спокої, без уваги);

«**Український Маріуполь**, який ще називають «найбільш запеклим полем бою» **російського військового вторгнення**...Маріуполь, **ключовий стратегічний пункт** на сході України, переживає зростаючу гуманітарну кризу, багато людей вважаються **загиблими** під час **російського військового вторгнення**... **Тіла ховали** прямо біля будинків і в ямах, утворених **обстрілами**, а також залишали загорнутими в килими на вулицях і в будівлях, які не були зайняті...»

У цих уривках вже можна зустріти більше спеціальної військової термінології, проте вона все ще залишається описовою, радше, більш деталізованою. Ці тексти спрямовані на те, щоб надати читачу більше інформації, створити повну картину ситуації, для кращого розуміння.

Висновки до розділу 2

У другому розділі ми визначили що запозичення з китайської мови зіграли провідну роль у творенні японської лексики. У тому числі й військової термінології. Ми дізналися що китайські корені і слова складені з них були основою її основою, а також розглянули їх заміну після 1950 року.

Ми дізналися що запозичення з англійської мови мали особливо сильний вплив на японську військову термінологію в останні десятиліття. Багато військових термінів, пов'язаних із сучасними технологіями та озброєнням запозичені з англійської мови. Це відображає тісні військові зв'язки Японії зі Сполученими Штатами, які були ключовим союзником Японії з часів Другої світової війни. З розвитком технологій все більше нових слів приходять у японську мову, стаючи частиною лексики.

Запозичення з інших мов відіграли важливу роль у формуванні японської військової термінології, відображаючи тісні зв'язки Японії з іншими країнами та її прагнення перейняти новітні військові технології та стратегії. Тому при перекладі військової термінології, враховуючи особливості її творення і роль запозичень з різних мов, треба бути дуже обережними. Варто звертати увагу не тільки на японську культуру, а й культуру країн які вплинули на неї. Перекладаючи запозичену лексику варто звертати увагу на те з якої мови вона прийшла та за яких умов і керуючись цими знаннями відтворювати істинне значення терміна.

Також ми проаналізували переклад японської військової термінології на українську мову. Ми виявили що при перекладі слід звертати увагу на мету самої статті чи цитати, щоб правильно передати сенс, підбираючи відповідне значення

термінів.

Переклад японської військової термінології може бути складним через складну природу багатьох військових термінів, а також унікальні особливості японської мови. Особливості перекладу японської військової термінології:

Омофони: японська військова термінологія також містить багато омофонів, тобто слів, які звучать однаково, але мають різні значення. Це може ускладнити точний переклад військових термінів без належного контексту.

Культурний контекст: японська військова термінологія часто тісно пов'язана з японською культурою та історією і може посилається на події, людей чи поняття, які не відомі за межами Японії. Це може ускладнити точну передачу значення терміну без надання додаткового культурного контексту.

Запозичені слова: Як згадувалося раніше, японська військова термінологія часто запозичує слова з інших мов, таких як англійська та китайська. Переклад цих запозичених слів може бути складним, оскільки вони можуть не мати точних еквівалентів у мові перекладу, або їхнє значення могло змінитися з плином часу.

Технічний жаргон: Військова термінологія часто є вузькотехнічною і містить жаргонізми, характерні для військового контексту. Це може ускладнити точний переклад військових термінів без глибокого розуміння основних понять і технічного жаргону.

Щоб подолати ці труднощі, перекладачі японської військової термінології повинні добре розуміти японську мову та культуру, а також володіти глибокими знаннями військових понять і термінології. Їм також може знадобитися покладатися на спеціалізовані словники та інші довідкові матеріали, щоб забезпечити точність і послідовність перекладу.

ВИСНОВКИ

У даній курсовій роботі було подано аналіз особливостей японської військової термінології та історія її творення, особливості перекладу.

У ході дослідження на основі різноманітних статей поданих у списку джерел ми розглянули мілітаристичну історію Японії, розвиток військової термінології та вплив запозичень на неї. Також ми виявили основні поля вжитку військової лексики на сьогоднішній день і проаналізували особливості перекладу.

1. Ми розглянули особливості військової терміносистеми, а також дослідили японську військову термінологію в історичному аспекті. У ході дослідження ми з'ясували, що військова терміносистема є компетентною та корпоративною, розвивається та поповнюється з різних джерел. Особливістю військової термінології є великий відсоток китайських коренів та утворених з них слів.

Ми розглянули, як змінювався та поповнювався словниковий склад японської військової термінології з плином часу. Японська військова термінологія має багату історію, яка відображає давні традиції ведення війни в країні та її унікальні культурні й мовні особливості. Ключовими є: Самурайська термінологія, Феодальна термінологія, Термінологія Другої світової війни та Пovoєнна термінологія.

2. Ми визначили, що запозичення з китайської мови відіграли провідну роль у створенні японської лексики. Це стосується і військової термінології. Ми дізналися, що китайські корені та слова, утворені з них, були основою японської мови, а також розглянули їх заміну після 1950 року.

Ми дізналися, що запозичення з англійської мови мали особливо сильний вплив на японську військову термінологію в останні десятиліття. Багато військових термінів, пов'язаних із сучасними технологіями та озброєнням запозичені з англійської мови. Це відображає тісні військові зв'язки Японії зі Сполученими Штатами, які були ключовим союзником Японії з часів Другої світової війни. З розвитком технологій все більше нових слів приходять у японську мову, стаючи частиною лексики.

Запозичення з інших мов відіграли важливу роль у формуванні японської військової термінології, відображаючи тісні зв'язки Японії з іншими країнами та її прагнення перейняти новітні військові технології та стратегії. Тому при перекладі

військової термінології, враховуючи особливості її творення та роль запозичень з різних мов, слід бути дуже уважним. Необхідно враховувати не тільки японську культуру, а й культуру країн, які на неї вплинули. Перекладаючи запозичену лексику, слід звертати увагу на те, з якої мови вона прийшла і за яких умов, і використовувати ці знання для відтворення справжнього значення терміну.

3. Ми проаналізували способи перекладу військової лексики та термінології. На основі викладених вище матеріалів ми з'ясували, що на сьогоднішній день необхідна нам військова термінологія найчастіше використовується в основному в статтях і виступах про військові конфлікти. Ми з'ясували, що при перекладі слід звертати увагу на мету статті або цитати, щоб правильно передати зміст, обираючи відповідне значення термінів.

Ми виявили слова які використовуються для опису тих чи інших явищ і подали визначення для найбільш вживаних. Переклад японської військової термінології може бути складним через складну природу багатьох військових термінів, а також унікальні особливості японської мови. Особливості перекладу японської військової термінології: Омофони, Культурний контекст, Запозичені слова, Технічний жаргон.

Отже, можна визначити, що військова термінологія має кілька ключових особливостей:

Очевидно, використання канджі: японська військова термінологія часто використовує ієрогліфи канджі, які є китайськими ієрогліфами, адаптованими до японської мови. Ці ієрогліфи часто використовуються для позначення складних понять, пов'язаних з військовою стратегією, зброєю і тактикою.

Запозичена термінологія: як і багато інших мов, японська мова запозичує багато військових термінів з інших мов, зокрема з англійської.

Специфічність: Японська військова термінологія часто використовує вузько-специфічні терміни для опису зброї та спорядження.

Використання аббревіатур: Як і в багатьох інших мовах, японська військова термінологія часто використовує аббревіатури для економії часу і простору.

Культурно-історичний контекст: Японська військова термінологія часто відображає унікальну військову історію країни, в тому числі її досвід під час Другої

світової війни. Наприклад, термін 神風 [kamikaze] (божественний вітер) використовується для опису атак смертників, що відображає використання японськими військовими пілотів-камікадзе під час війни.

Загалом, військова термінологія в японській мові відображає унікальну військову історію та культурні традиції країни, а також включає запозичення з інших мов і сучасні технологічні досягнення.

要約

本論文の目的は、日本の軍事用語を歴史的観点から研究し、その特殊性とウクライナ語への翻訳の難しさを明らかにすることである。また、日本の軍事用語における借用語の役割とその影響力を明らかにすることも目的としている。

日本の軍事史を分析すると、用語の大きな変化が起こり始めたのは比較的最近であると判断できる。まず、1871年の大日本帝国陸軍の結成からである。そして、1950年に警察予備隊が発足し、後に自衛隊となった。

多くの研究を分析した結果、用語の混同が頻繁に起こっていると結論づけられる。翻訳者は、文脈があったとしても、その言葉の本当の意味を正しく認識することはできません。そのため、この本論文では用語とその定義も紹介しています。

調査中、現代日本の軍事用語は、中国語や英語からの借用よりも、日本語の単語を多く使っていることもわかりました。中国語の言葉は、改革と自衛隊の結成後、使われなくなった。また、英単語はこの分野では定着しておらず、日常生活でより多く使われている。結論として、日本の軍事用語の翻訳問題は、これまであまり注目されてこなかったテーマである。それだけに、特に現代においては非常に重要である。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Арламов О. (2020). *Лексико-семантичні особливості військової...* Відновлено з: <http://confopcb.iee.kpi.ua/proc/article/view/212085/212167>

Ашигару. Українська вікіпедія; 19 грудня 2022, 16:12 UTC [цитовано у 2023].
Відновлено з :
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%81%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%83>

Вовк М. (2016). *Термінологічна культура майбутнього фахівця національної гвардії України як критерій фахової компетентності*. Відновлено з :
http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6141/1/%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%90%20%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%20%D0%92%20%D1%87%201_p188-194.pdf

Ільченко О. М. (2019). *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Відновлено з :
https://langcenter.kiev.ua/Lingvistika%202018/1_Zhalay_et_al.pdf

Нінджа. Українська вікіпедія; 22 березня 2023, 04:34 UTC [цитовано у 2023].
Відновлено з :
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B7%D1%8F>

Самурай. Українська вікіпедія; 4 березня 2022, 20:42 UTC [цитовано у 2023].
Відновлено з :
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B9>

Сохей. Українська вікіпедія; 16 березня 2020, 09:08 UTC [цитовано у 2023].
Відновлено з :
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%85%D0%B5%D0%B9>

Туровська Л. В. (2007). *Екстралінгвальна обумовленість лінгвістичних процесів у термінології (на прикладі військової терміносистеми)*. Черкаси: Гуманітарний вісник: Всеукраїнський зб. наук. пр. Серія: Іноземна філологія.

Ямабуші. Українська вікіпедія; 13 грудня 2022, 05:45 UTC [цитовано у 2023].
Відновлено з :

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BC%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81%D1%96>

Kuni no miyatsuko. Англійська вікіпедія; 17 вересня 2022, 18:05 UTC [цитовано у 2023]. Відновлено з : https://en.wikipedia.org/wiki/Kuni_no_miyatsuko

稲田清. 軍事侵攻 マリウポリから脱出時に撮影 平和を願い制作した壁画は … (27.04.2022). Відновлено з: <https://www.nhk.or.jp/shutoken/wr/20220427a.html>

記者. «戦争なんか、リングの上だけでいい」プロボクサーがTKO勝利直後に切実な祈り→直後に妻の誕生日を祝い熱唱する珍事 妻「いつもふざけてばかりいる旦那ですけど…」場内“ほっこり”温かい拍手も». (16.04.2023). Відновлено з: <https://times.abema.tv/articles/-/10075759>

時事通信社. «台湾巡る戦争に「勝者なし」＝米中のガードレール求める—オーストラリア外相». (17.04.2023). Відновлено з: <https://sp.m.jiji.com/article/show/2929097>

自衛隊用語. Японська вікіпедія; 26 вересня 2022, 21:29 UTC [цитовано у 2023]. Відновлено з : <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%87%AA%E8%A1%9B%E9%9A%8A%E7%94%A8%E8%AA%9E>

大日本帝国陸軍. Японська вікіпедія; 11 квітня 2023, 09:57 UTC [цитовано у 2023]. Відновлено з : <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E5%A4%A7%E6%97%A5%E6%9C%AC%E5%B8%9D%E5%9B%BD%E9%99%B8%E8%BB%8D>

中西大. 東京 武蔵村山「陸軍少年飛行兵学校」少年が見た“戦争の狂気”. (15.12.2022). Відновлено з: <https://www.nhk.or.jp/shutoken/wr/20221215a.html>

敵性語. Японська вікіпедія; 19 березня 2023, 05:57 UTC [цитовано у 2023]. Відновлено з : <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%95%B5%E6%80%A7%E8%AA%9E>

日本の軍事史. Японська вікіпедія; 15 квітня 2023, 12:16 UTC [цитовано у 2023]. Відновлено з :

<https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%97%A5%E6%9C%AC%E3%81%AE%E8%BB%8D%E4%BA%8B%E5%8F%B2>

武器. Японська вікіпедія; 16 березня 2023, 05:56 UTC [цитовано у 2023].

Відновлено з : <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%AD%A6%E5%99%A8>